

Yangınlarda Erken Tespit Bilincimiz

Elk. Müh. Özcan Uğurlu
ozcan.ugurlu@emo.org.tr

**Bu yazıda,
binalarda oluşacak
olası yangınlarda
erken tespitin
önemi, bu konuda
teknolojik
uygulamalar
açısından
ülkemizin içinde
bulunduğu durum
ve bu durumun
iyileştirilmesine
ilişkin görüşlere
yer verilmiştir.**

NFPA araştırmacıları tarafından, test için kullanılan evin bir odasındaki çöp sepetinde bir yangın başlatılır. Üç dakika içinde oda sıcaklığı zeminden 60 cm yükseklikte 93°C iken, 150 cm yükseklikte 260°C ve tavanda 427 °C'ye yükselmiştir. Diğer odalar ve koridor dumanla dolmaya başlar. Dört dakika içinde koridor dumandan geçilmez hale gelmiştir. Beşinci dakikada evde kalmış birisi duman teneffüs etmeye dayanamayarak ölecektir.

Bu örnekte de görüldüğü gibi kapalı mekanlarda oluşacak olası yangınlarda insanların en kısa zamanda güvenli bölgelere çıkması (öncelikle can güvenliğinin sağlanması) ve yangının en kısa zamanda kontrol altına alınarak söndürülmesi (mal güvenliğinin sağlanması) ancak; yangın durumunun en erken aşamalarda tespit edilmesi, gereken uyarı ve kontrollerin yapılması ile olanaklıdır.

Ülkemizde yangının erken tespiti ile ilgili teknolojik sistemlerden yararlanılması, son yıllarda gerek konuyla ilgili yönetmelik ve standartlarla gerekse oluşan olumsuzluklarla ön plana çıkmaya başlamıştır. Yangının erken tespiti için kullanılan teknolojik araçlar “yangın algılama ve uyarma sistemleri” olarak adlandırılmaktadır.

Erken tespit için teknolojik sistemlerin kullanılmaya başlanması sürecinde yapılan çalışmalar;

•1978 yılında Bayındırlık Bakanlığı birim fiyat kitapçığında yer alan şartname,

•Türk Standartları Enstitüsü'nün EN 54 standartlarını dilimize çevirmesi ve TS EN 54 standartları olarak yayınlanması,

•2002 yılında yayınlanan “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik”,

•Elektrik Mühendisleri Odası'nın Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (MİSEM) kapsamında yaptığı eğitimler ve meslek içi düzenlemeyi esas alan yönetmelik çalışmaları,

•2001 yılında Bayındırlık Bakanlığı birim fiyat kitapçığında yer alan şartname,

•TS CEN TS 54-14 Yangın tespit ve yangın alarm sistemleri Bölüm 14: Planlama, tasarım, tesisat, işletmeye alma, kullanım ve bakım ile ilgili talimatname,

•Henüz yayınlanmamış olmakla beraber yayınlanma aşamasına gelmiş olan “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” yeni şekli,

•Erken tespit ile ilgili teknolojik sistemlerin satıcılığını ve uygulamasını yapan firmaların tanıtım ve eğitim çalışmaları,

•Belediyeler ve bunlara bağlı İtfaiye Daire Başkanlıkları tarafından yürütülen çalışmalar,

•Sigorta firmalarının getirdiği erken tespit önlemleri zorunlulukları, olarak sınıflandırılabilir.

Gelinen noktada erken tespit ile ilgili bileşenlerin çalışmalarını özetleyecek olursak; ilgili kurumlar yönetmelikleri hazırlayarak, TSE ulusal standartları oluşturarak, EMO meslektaşlarını konuyla ilgili eğiterek ve denetleyerek, sektör tanıtım ve eğitim çalışmaları yaparak ve İtfaiye Daire Başkanlıkları yürüttükleri denetim çalışmaları ile ülkemizde yangınlarda erken tespit için gerekli önlemlerin alınmasını sağlatmaya çalışmaktadırlar.

Ancak bütün bu iyi niyet ile yapılmaya çalışılanların sonucunda; erken tespit ile ilgili toplum bilinci ve uygulamadaki aksaklıklar, eksiklikler göz önüne alındığında son derece olumsuz bir tablo ile karşılaşmaktayız.

Bunun gerekçelerini gözden geçirdiğimizde;

Bileşenleri tarafından yeterince tartışılmış ve üzerinde uzlaşmaya varılmış, ülkemizin yangın güvenliği sorunlarına çözüm getireceğine inanılan bir yasal düzenleme metni olmadığı açıkça görülmektedir. Açıkçası mevcut haliyle **“Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” gereksinimleri karşılamamakta ve sorunları çözmekte yetersiz kalmaktadır.** Yönetmeliğin bu yıl yürürlüğe girecek olan değişiklik taslağı incelendiğinde ise erken tespit ile ilgili özellikle kamu binaları için yangından korunma unsurlarını azaltan, diğer yandan ülkemizin hızla çeşitlenen yapılaşması karşısında etkin ve çağdaş yangından korunma olanaklarını, tekniklerini kullanmayan, mevcut binaları ise uygulanabilir ve gerçekçi hükümlerle güvenliğe kavuşturmaktan uzak bir yönetmelik olacağı görülmektedir.

Türk Standartları Enstitüsü erken tespit teknolojileri ile ilgili Avrupa standartlarını (EN-54) kabul etmiştir.

Ancak standartların gereği olan malzeme üretimi sürecindeki belgelendirme ve denetimler için yine standartların gereği olan gerekli laboratuvarları ve denetim mekanizmalarını yeterince kuramamıştır. 2004 yılında TSE tarafından kabul edilen TS CEN TS 54-14 (Yangın tespit ve yangın alarm sistemleri Bölüm 14: Planlama, tasarım, tesisat, işletmeye alma, kullanım ve bakım ile ilgili talimatname) standardın uygulamasının mekanizmalarının kurulmasını bir yana bırakalım standart daha henüz bu kurum tarafından dilimize dahi çevrilememiştir.

Bayındırlık Bakanlığı şartnameleri ve birim fiyat tarifleri ile erken tespit teknolojilerinin yapımını bir çok binada zorunluluk haline getirmiştir. Ancak, tasarımından uygulamaya, işletiminden denetlemeye sistemin sağlıklı oluşmasını sağlayacak düzenlemeleri beraberinde oluşturamamıştır.

Elektrik Mühendisleri Odası erken tespit teknolojilerinin kendi meslek disiplini içinde yapacağı düzenlemeleri içeren yönetmelik taslağını halen yürürlüğe sokamamıştır. Meslek içi eğitimler ve belgelendirmeler yapılmakla beraber bu konu mesleki açıdan tam anlamıyla düzenlenememiştir.

Sektör büyük ölçüde rant kavgası içinde tasarım, doğru malzeme seçimi, uygun tesisat ve işletme bilincinden uzak bir noktada sadece erken tespit sistemleri yada malzemeleri ticaretini yapar durumdadır.

Belediyeler ve bağlı İtfaiye Daire Başkanlıkları denetimleri yapacak yeterli bilgi birikimli uzman kadrolara sahip değillerdir. Bu denetimler sonucu genelde yasak savmak amaçlı erken tespit sistemleri yapılmaktadır.

Sigorta firmaları rekabet koşul-

larını gerekçe göstererek erken tespit önlemleri yeter ve uygun durumda olmasa dahi gerekli sigortalama işlemlerini yapabilmektedirler.

Bileşenlerinin bu durumları/tutumları sonucunda erken tespit teknolojileri doğru ve amacına uygun kullanılmadığı için ülkemiz bu konuda bir çöplük haline dönüşmüş ve maalesef erken tespit adına istenilen noktaya gelinebemiştir.

Erken tespit bilincinin ve doğru uygulamalarının yapılması için bu günden bileşenlerin çözüm adına ürettikleri ancak kendi içindeki uygulamalarında ve diğer bileşenlerle bir araya geldiğinde istenilen sonucu vermeyen hatta daha büyük sorunlar doğuran uygulamalarını gözden geçirmeleri gerekmektedir.

Standartların ve yönetmeliklerin doğru mekanizmaları ile uygulanabilir olduğu, uzman elektrik/elektronik mühendisleri tarafından projelendirilmiş, standartlara ve amacına uygun malzeme seçimi yapılmış, yetkin tesisatçılar tarafından tesis edilmiş, uzman kişileri bünyesinde barındıran kurumlarca denetlenmiş, işletme-bakım koşullarının ve sorumluluğunun gerçekleştirildiği, gereken tüm bu aşamalardan geçerek amacına hizmet eden erken tespit teknolojileri olduğu için sigortalananmış ve yapı kullanma izni almış bir binada yaşamak çok da zor olmasa gerek.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, Makina Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası Bursa Şubelerinin 19-22 Nisan 2007 tarihlerinde ortaklaşa düzenlediği Afet, Yangın ve Güvenlik Sempozyum ve Fuarı'nda 19 Nisan 2007 tarihinde sunulan bildiridir.